పల్లెపట్టు

తన పొలంవేపు చూడగానే, ముందు ఆశ్చర్యమూ, ఆ వెనుక అనుమానమూ కలిగాయి బసవయ్యకు. తను పొరబడ్డాడేమోనని ఒకటికి రెండుసార్లు పరకాయించి చూశాడు బసవయ్య. కానీ కాదు. తను మరొకరిపొలం చూసి, తనదేనని భ్రమపడలేదు. దాదాపు పాతిక సంవత్సరాలనుండీ తనకీ పొలంతో పరిచయముంది. ఇన్ని సంవత్సరాలనుండి పడనిపొరబాటు, ఇవాళ పడతాడా? కానీ, అనుమానించక తప్పలేదు.

అతనికీ క్షణానికీ జ్ఞాపకముంది. నిన్న సాయంత్రం తను జీతగాడితో ఈ విషయం స్పష్టంగా చెప్పాడు. కావాలంటే, చెబుతున్నప్పుడు ఎవరెవరున్నదీ, ఏమి చేస్తున్నదీకూడా తను చెప్పగలడు. అయితే నాగన్న తను చెప్పిన పని చెయ్యలేదా? చెయ్యకపోతే, రాత్రి పొద్దుపోయిందాకా వాడెందు కింటికి రాలేదు? అప్పటికీ బసవయ్య జీతగాణ్ని అడిగాడు. పొలం వెళ్ళాననీ, కాలువకు కట్టవేసి, నీరు చేలోకి మలిపి వస్తున్నాననీ అన్నాడు నాగన్న. నాగన్న అబద్ధమాడతాడని నమ్మటం బసవయ్యకు అతీతమైనపని. నిన్నా మొన్నటివాడు కాదు. ఆరేళ్ళనుంచీ తనదగ్గిర పనిచేస్తున్నాడు. ఒక్కసారికూడా తనచేత మాట అనిపించుకోలేదు. నిజానికి, తనకంటే, వ్యవసాయంలో నాగన్నకే ఎక్కువ సంగతులు తెలుసు. ఏ పొలానికి ఎప్పుడు ఎరువువెయ్యాలో, దేని నెప్పుడు దున్నాలో, ఏ విత్తనాలు చల్లితే గింజ బాగా రాలుతుందో, ఏ ముఠాకూలీలు వళ్ళు దాచుకోకుండా పనిచేస్తారో తనకేం తెలుసు?

అన్ని పనులూ స్వయంగా వాడే చేసుకుంటాడు. ఒక్క క్షణం బద్ధకించడు. ఒక్క రవ్వ ఏమారడు. అందుకే నాగన్నంటే బసవయ్యకు ఎక్కడలేని నమ్మకమూ, విశ్వాసమూను.

అయితే మరి బసవయ్య ఎందుకు అనుమానించవలసి వచ్చింది? దానికి కారణం స్పష్టంగా కనిపిస్తూనే వుంది. తన చేనికి ఒక్క నీటిచుక్క రాలేదు. రాలేదు సరిగదా అంజయ్య చేనంతా తడిసింది. నిజం చెప్పాలంటే, తన చేనుకంటె అంజయ్య చేను ఏమాత్రమో మెరక. ముందు తన చేను నిండాలి, అప్పుడుగానీ అంజయ్యచేనుకు నీరు ఎక్కదు. అయినప్పుడు తనచేను నిండకుండా అంజయ్య చేనుకు నీరెలా ఎక్కింది? ఈ సమస్య బసవయ్యను చాలా వేధించింది. ఇట్లా జరగటానికి రెండే రెండు కారణాలున్నాయనుకున్నాడు బసవయ్య. ఒకటి: నాగన్న కాలువకు కట్టగట్టి నీరు చేలోకి పెట్టకనైనాపోవాలి. లేదా, తనచేనిగట్టు బిగదొక్క, అంజయ్య తన చేలోకి నీరు పెట్టుకునైనా ఉండాలి. ఇంతకుమినహా మరొకటి జరగడానికే వీల్లేదు. అదృష్టవశాత్తు బసవయ్య నాగన్న వ్యక్తిత్వాన్ని అనుమానించలేదు. అనుమానించలేడు కూడాను. ఇంతకాలంనుంచీ ప్రాలుమాలిన నాగన్న, ఈ స్వల్పవిషయంలో తనతో అబద్ధమాడి వుంటాడనుకోవడం హాస్యాస్పదం. పోతే ఆకారణమే నిజమయి ఉండాలి. ఇటీవల అంజయ్య తననుగురించి అంటున్న మాటల్నిబట్టి చూస్తే ఈ పని అతగాడే చేసి ఉంటాడని నమ్మక తప్పటంలేదు.

ఏది ఏమయినా ఈ క్షణాన తనుచేయగలిగిందేమీ లేదు. ఇప్పటికప్పుడే రెండుబారల ప్రొద్దెక్కింది. ఇంటికి వెళ్ళి

సావధానంగా ఆలోచించాలి, ఆలోచించి, కీలెరిగి వాత పెట్టాలి. లేకపోతే ఇది తన అసమర్థతగా, ఆ అంజయ్య అర్థం చేసుకోవచ్చు. తనెందుకూరుకొంటున్నాడో ఈనాటికీ అత గాడికి అర్థంకాలేదు. వాడికర్మానికి తనేం చేస్తాడు? బసవయ్య గిరుక్కున ఇంటిముఖంపట్టాడు. ఇంటికొచ్చేటప్పటికి ఎడ్లకు మేత వేస్తున్నాడు నాగన్న. బసవయ్య నాగన్నను పలకరించ లేదు. నాగన్న ఓరకంటితో తన యజమానిని చూశాడు. ఏదో జరిగిఉంటుందని అప్పుడే అనుమానించాడు.

బసవయ్యకు ఆ పూట సరిగ్గా అన్నం సహించలేదు. అటూ ఇటూ కెలికి లేచాడు. భర్తవైఖరిచూచి భార్య కూడా అతన్నేమీ పలకరించలేదు. ఇట్లాంటి సందర్భాల్లో తనంతట తాను పలికిందాకా బసవయ్యను పలకరించటం మంచిదిగాదు. ఒకసారి తెలియక పలకరించి, చావుదెబ్బలు తిన్న దావిడ.

బసవయ్య సరాసరి గదిలోకెళ్ళిపోయాడు. చిన్న కూతురు, పొగాకుకాడా, పెంకుతో నిప్పూ, అక్కడ బెట్టింది. రోజూవరావిరిగా బసవయ్య చిన్నకూతురును పొట్టమీదకూచో బెట్టుకుని కబుర్లు చెప్పలేదు. ఇప్పుడో మరికొంచెంసేపటికో, తండ్రి తనను దగ్గరకు తీసుకొంటాడని, ఆపిల్ల ఒకటిరెండు నిమి షాలు అలాగే నిలబడ్డది. బసవయ్య కూతురువేపు చూడలేదు సరిగదా, పొగాకన్నా చుట్ట చుట్టుకోలేదు. ఆ పిల్ల బిక్క మొహంతో వెళ్ళిపోయినసంగతి బసవయ్య గమనించనేలేదు. గమనించగల స్థితిలోకూడా లేడు. అతని ఆలోచనలన్నీ అం జయ్య చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్నాయి.

అంజయ్యా తనమీదికి కిలా కాలుదువ్వుతున్నదెందుకో బసవయ్యకు తెలియడంలేదు. తనకూ, అతనికీ అసలు సంబంధమేమిటి? ఎంత తిరగవేసినా ఏ కొసనీ వాళ్ళు బంధువులు కారు. నిష్కారణంగా తనమీద కత్తిగట్టాడు. నిష్కారణంగానే రెండేళ్ళక్రిందట తనమీద కేసు పెట్టాడు.

అసలు ఆ దేవాలయం కట్టించింది బసవయ్య తాత. అందులో మరొకరిపైసా చిల్లిగవ్వకూడా కలపలేదు. ఆ దేవాలయం పూర్తయ్యేసరికి నాలుగెకరాల పొలమమ్మాడాయన. మరొక ఆరెకరాల సుక్షేత్రమైన పడమటి పొలం మాన్యంక్రింద రాసిచ్చాడు. ఊళ్ళో రామాలయం లేదనే కొరత అప్పటిగ్గానీ తీరలేదు. ఆనాటినుంచీ ఆ గుడిమీద సర్వాధికారాలు ఆ వంశంవారే చెలాయిస్తున్నారు. ప్రతి సంవత్సరం నవమి ఉత్సవాలకయ్యే ఖర్చంతా వాళ్ళే భరాయిస్తున్నారు. పీటలమీద కూచుని సీతారాములకల్యాణం వైభవంగా జరిపిస్తూ వస్తున్నారు. రెండేళ్ళక్రిందట అంజయ్య పేచీకి దిగాడు. బసవయ్య పెట్టేఖర్చు తనూ పెడతానన్నాడు. ఆ మాటకొస్తే అతనికంటే ఎక్కువఖర్చే భరాయిస్తానన్నాడు. తను, తనభార్యా పీటలమీద కూచోనితీరాలన్నాడు. గుడి కట్టించింది ఎవరైనా పూజ చేసుకునే హక్కు ప్రతివాడికీ ఉంటుందన్నాడు. బసవయ్య అందుకు ఎంతమాత్రమూ ఒప్పుకోలేదు. అంతకంటె తనకిక అవమానమేమీ లేదనుకున్నాడు. ఆరునూరైనా, నూరారైనా అంజయ్య పీటలమీద కూచోటానికి వల్లకాదని మోడీ వేశాడు. అంతమాత్రాన అంజయ్య వెనకడుగు వెయ్యలేదు. తను

కూచోవడానికి వీలే లేకపోతే ఇంకొకరుకూచోవడానికి అంత కన్నా వీలుండదన్నాడు. గ్రామస్థులు దాదాపు రెండు కక్షలుగా చీలిపోయ్యారు. ఒకముఠా అంజయ్యను బలపరిస్తే మరొకముఠా బసవయ్యను బలపరిచింది. తీవ్రమైన వాదోప వాదాలు జరిగాయి. చివరికి పోలీసులు జోక్యం కలిగించుకోన వలసివచ్చింది. ఆ సంవత్సరం ఉత్సవాలు జరగనేలేదు. బసవయ్య గుడికి తాళం వేశాడు. అంజయ్య అదే గుడికి మరొక తాళం వేశాడు.

ఈ సంఘటన ఇంతటితో మాసిపోలేదు. ఆ ముఠా వారు అంజయ్యకూ, ఈ ముఠావారు బసవయ్యకూ చెవులు కొరికారు. ఏవో చిన్న చిన్న కారణాలను పురస్కరించుకొని, ఒకరిమీద మరొకరు కేసులు నడుపుకొన్నారు. కోర్టులచుట్టూ తిరిగారు. కోలెక్కలేని డబ్బు ధ్వంసంచేశారు. ఇదిట్లా జరుగుతుండగానే అంజయ్యముఠా తమలోతాము చందాలు వేసుకొని, ఉత్తరపు వీధిన మరొక రామాలయం కట్టించింది. అంజయ్య పదెకరాల పొలం మాన్యం క్రింద రాసిచ్చాడు. "ఆరెకరాల మాన్యమిచ్చిన బసవయ్య" గుడిమీద అన్ని హక్కులూ చెలాయిస్తున్నాడు. పదెకరాల పొలం తనూ యిచ్చాడు. ఆ గుడిమీద అందరికీ హక్కులున్నాయన్నాడు అంజయ్య. కావాలంటే, ఈ గుళ్ళోకొచ్చి, తనే పీటలమీద కూచుని, కళ్యాణం జరిపించుకొన్నా బసవయ్యను కాదన నన్నాడు అంజయ్య. ఆ ఒంతి చేతులుచచ్చి కూచో లేదని కబురు చేశాడు బసవయ్య.

ఒకసారి అంజయ్యకు ఉప్పుకూలీలు దొరక్కుండా చేశాడు బసవయ్య. మరునాటి ఉదయానికల్లా బసవయ్య నారు మడి కాస్తా పెద్దగొయ్యగా తయారయి కూచుంది. బసవయ్య పొరుగూరునుండి నారు తెచ్చుకొన్నాడు. అంజయ్య కూలి రేటు పెంచి, కూలిజనాన్ని రప్పించుకొన్నాడు.

ఈ కక్షలు ఇలా సాగిపోతూనే ఉన్నాయి. అందను చూచి ఒకరిమీద మరొకరు దెబ్బతీస్తూనే వస్తున్నారు. తనమీద అనవసరంగా కక్షకట్టాడని, తననుకవ్విస్తున్నాడనీ బసవయ్య అంటే; ఆ పనిచేస్తున్నది బసవయ్యే గాని, తన కలాంటి దుర్బుద్ధులు లేనేలేవని అంజయ్య అన్నాడు.

ఇద్దరిమధ్యాగల ఈ వైమనస్యాన్ని పురస్కరించుకొని, లాభించేవాళ్ళు లాభిస్తూనేఉన్నారు. వారంరోజుల క్రిందట అంజయ్య గట్టుమీద గడ్డి మాయమైపోయింది, ఈ పని బసవయ్య చేయించిందేనని అంజయ్యముఠా వారన్నారు. రాత్రి బసవయ్య చేనుకు వెళ్ళవలసిన నీరు, అంజయ్య పొలానికి మళ్ళింది. ఈ పని అంజయ్య చేశాడని బసవయ్య నమ్మాడు.

అంజయ్య ఉత్తి జులాయిమనిషి. గిల్లికజ్జా పెట్టుకొనే గుణం వాడిది. భగవంతునిసాక్షిగా అంజయ్యగట్టుమీద గడ్డి ఏమయిందో తనకు తెలీదు. తనే కోయించినట్టు ఊరంతా టమటమా వేసినంతపని చేశాడు. తనుగానీ, తనముఠావాళ్ళు గానీ, ఆ గడ్డికోస్తున్నప్పుడు ఎవరైనా చూశారా? లేనప్పుడు తనేకోసినట్లు రుజువేమిటి? అంజయ్యే ఆ గడ్డికాస్తాకోయించి, తనమీదకు నెట్టాడు అతనికి కావలసిందల్లా తగాదా. తగాదా

కోసం అతనంత ఉబలాటపడుతుంటే, వద్దనటం తనకు మాత్రం భావ్యమా? దెబ్బకు దెబ్బతియ్యడానికి ఈ బసవయ్య సందేహించడని, అంజయ్యకింకా తెలియదేమో? తెలియనిపక్షాన, దాన్ని తెలియచేయవలసిన అవసరం ఎంతయినా ఉంది.

ఎట్లా తెలియచెయ్యాలో బసవయ్య ఆలోచించాడు. నాగన్నను చాటుకు పిలిచి విషయమంతా చెప్పాడు. నాగన్న మొఖంలో మొదట భయపుఛాయలు అగుపడ్డాయి. బసవయ్య ఏమిటేమిటో నొక్కి నొక్కి చెప్పాడు. నాగన్న తలెగరవేశాడు.

చాలా ప్రొద్దుబోయింది. చంద్రుడు ఎర్రగా పొలాల మీందనుండి మేలుకొంటున్నాడు. చలిగాలి పదును తేలుతోంది. నాగన్న మెల్లగా, అడుగులో అడుగువేసుకొంటూ, గట్టువారనే నడుస్తున్నాడు. కీచురాళ్ళరొద, కప్పల బెకబెకలు; కాలవలో ఏదోకదలిన చప్పుడైంది. చేతిలోవున్న బడితను భుజంమీదకెత్తి, నేలవారగా కూచున్నాడునాగన్న. మళ్ళీ అదేవిధమైన చప్పుడు. నీళ్ళు జుంయ్‌న పారుతున్న ధ్వని. కాలువలో అలలులేచి, ఒడ్డుకు కొట్టుకుంటున్నాయి. నాగన్న రక్తం ఉడుకెత్తింది. నరాలు ఉబికాయి. కణతలు కొట్టుకున్నాయి. ఒక్క పరుగులో చప్పుడయిన చోటుకు చేరుకున్నాడు. కాలవకడ్డంగా గజమెత్తు అడ్డకట్ట కనిపించింది. నీరు ఉరకలుబెడుతూ అంజయ్య పొలంలోకి దూకుతోంది. అడ్డకట్ట, నీటితాకిడికి పడిపోకుండా, గడ్డి, గాదమూ బిగదొక్కుతూఉన్నవ్యక్తి నాగన్నను చూడనేలేదు. చూచినట్లయితే, గొడ్డలి గట్టుమీద కాక, చేతిలోనే ఉంచుకొనే

వాడు. నాగన్న ఆ వ్యక్తిని గుర్తుపట్టాడు. పోలిగాడిమీద నాగన్నకు ఎక్కడలేని కోపంవచ్చింది. బసవయ్యజీతగాడు "పోలిగా" అంటూ కర్ర పైకెత్తాడు. అంజయ్యజీతగాడు "నాగన్నా" అంటూ గొడ్డలి పుచ్చుకొన్నాడు ఫెటాఫెటా మని దెబ్బలు వినిపించాయి. నాగన్న భుజం రక్తం చిమ్మింది. పోలిగాడు తుభుక్కున నోట్లోంచి నెత్తురు ఉమ్మేశాడు. ఎవరి కోసం నాగన్న దండధరుడయ్యాడో, ఎవరి కోసం పోలిగాడు గొడ్డలి పట్టుకున్నాడో ఆ బసవయ్య, అంజయ్యలు, వెచ్చనిగదుల్లో, మెత్తని పక్కలమీద, చక్కని శాలువలు కప్పుకొని, ఆదమరచి నిద్రపోతున్నారు. వీళ్ళిద్దరూ లేత వెన్నెల్లో, పొలంగట్టుమీద బురదలో, కీచురాళ్ళరొదలో కొట్లాడుకుంటున్నారు. ఎవ రెవరికోసం దెబ్బలు కొడుతున్నారు? ఎవ రెవరి కోసం దెబ్బలు తింటున్నారు?